

Ikonutställning i Lau kyrka

Kristus liv och andliga väg

25 juni till 20 augusti 2017

DEN HIMMELSKA HÄRSKARAN

Samfällt med änglar och ärkeänglar, med troner, myndigheter, herradömen, dygder, krafter, med kerubim och serafim och med alla härskarna i himmelen, ärar och lovsjunger vi därför ditt härliga namn, och prisar dig ständigt sägande:

Helig, Helig, Helig
Härskarornas Gud
Himmel och jord äro full av din Härlighet.
Ära var Du den Högste
Välsignad vare Han som kommer i Herrens namn
Hosianna i Höjden

(Den heliga Eukaristien)

ÄNGELN GABRIEL

Gabriel är en av de tre namngivna änglarna i Bibeln. Han framträder för första gången i Daniels bok såsom uttydare av Daniels syner och i Lukasevangeliet som den som förkunnar Johannes döparens och Jesu födelse. Han omnämns även i Henoks bok.

I konsten avbildas han mestadels i bebådelsescener, där han ofta framställs med en vit liljestängel i handen.

Enligt muslimer, lät Gud (Allah) uppenbara Koranen för profeten Muhammed genom Gabriel. Gabriel uppfattas även stundom av muslimer som den Helige Ande, eftersom al-Rüh al-Quddus syftar både på den Helige Ande och på Herrens ängel.

”I sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd av Gud till en stad i Galileen som hette Nasaret, till en jungfru som var trolovad med en man vid namn Josef, av Davids hus; och jungfruns namn var Maria. Och ängeln kom in till henne och sade: »Hell dig, du högt benådade! Herren är med dig. Men hon blev mycket förskräckt vid hans ord och tänkte på vad denna hälsning månde innebära. Då sade ängeln till henne: »Frukta icke, Maria; ty du har funnit nåd för Gud. Se, du skall bliva havande och föda en son, och honom skall du giva namnet Jesus. Han skall bliva stor och kallas den Högstes Son, och Herren Gud skall giva honom hans fader Davids tron. Och han skall vara konung över Jakobs hus till evig tid, och på hans rike skall ingen ände vara. Då sade Maria till ängeln: »Huru skall detta ske? Jag vet ju icke av någon man.»

Ängeln svarade och sade till henne: »Helig ande skall komma över dig, och kraft från den Högste skall överskygga dig; därför skall ock det heliga som varder fött kallas Guds Son. Och se, jämväl din fränka Elisabeth bet har blivit havande och skall föda en son, nu på sin ålderdom; och detta är sjätte månaden för henne, som säges vara ofruktsam. Ty för Gud kan intet vara omöjligt. Då sade Maria: Se, jag är Herrens tjänarinna; ske mig såsom du har sagt.» Och ängeln lämnade henne.”

(Lukas 1)

BEBÅDELSEN

”Budskapet till Maria om Jesu födelse 26I den sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd från Gud till en ung flicka i staden Nasaret i Galileen. 27 Hon hade trolovats med en man av Davids släkt som hette Josef, och hennes namn var Maria. 28Ängeln kom in till henne och sade:

"Var hälsad, du högt benådade! Herren är med dig."

29 Hon blev förskräckt över hans ord och undrade vad denna hälsning skulle betyda. 30Då sade ängeln till henne:

"Var inte rädd, Maria, du har funnit nåd hos Gud. 31Du skall bli havande och föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus. 32 Han skall bli stor och kallas den Högstes son. Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron, 33och han skall härska över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut."

34 Maria sade till ängeln: "Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man." 35 Men ängeln svarade henne: "Helig ande skall komma över dig, och den Högstes kraft skall vila över dig. Därför skall barnet kallas heligt och Guds son. 36 Elisabet, din släkting, väntar också en son, nu på sin ålderdom. Hon som sades vara ofruktsam är nu i sjätte månaden. 37 Ty ingenting är omöjligt för Gud." 38Maria sade: "Jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt." Och ängeln lämnade henne."

(Lukasevangeliet 1:26–38)

MARIA, JOAKIM OCH ANNA

Jungfru Maria (Miriam), även Jungfrun, Heliga Guds Moder och sedan medeltiden även kallad Madonna, Vår Fru, det främsta helgonet inom den romersk-katolska och den ortodoxa kyrkan.

Berättelser om Marias liv finns utarbetade i kristna apokryfa texter, vilka bland annat uppger att hennes föräldrars namn var **Joakim och Anna**.

Maria, medan hon var trolovad, i ett möte med ängeln Gabriel veta att hon skulle föda en son, som skulle uppfylla Gamla Testamentets profetior, trots att hon var jungfru. Vid ett besök hos en släkting, Elisabet, Johannes döparens mor, brast Maria ut i lovsång (Magnificat). Hon födde sedan Jesus.

Kristna samfund vidhåller att hon var jungfru vid tiden för bebådelsen och åtminstone fram till Jesu födelse. De romersk-katolska kyrkorna, den östortodoxa kyrkan och de orientaliskt ortodoxa kyrkorna, liksom ett fåtal protestantiska rörelser, vidhåller även att Maria förblev oskuld resten av livet.

Maria, Joakim och Anna

*”Var hälsad Maria, full av nåd.
Välsignad är du bland kvinnor,
och välsignad är din livsfrukt
JESUS
Heliga Maria, Guds Moder,
be för oss syndare
nu och i vår dödsstund.”
Amen.*

En man uppträdde, sänd av Gud, hans namn var Johannes. Han kom som ett vittne, för att vittna om ljuset, på det att alla skulle komma till tro. Icke var han ljuset, men skulle vittna om ljuset. Det sanna ljuset som lyser över alla människor, skulle nu komma till världen.

MARIAS BESÖK HOS ELISABET

” Makarna hade inga barn eftersom Elisabeth var ofruktsam, och började bli gammal (1:7). Sakarias var präst, och när han lottats att tända rökoffret till Herren i templet, fick han en uppenbarelse av ängeln Gabriel som sade till honom att han inte skulle vara rädd:

”Din bön har blivit hörd. Din hustru Elisabet skall ge en son åt dig, och du skall ge honom namnet Johannes” (1:13).

Efter att Gabriel berättat om Johannes helighet blev Sakarias stum som straff för att han inte genast trott på Gabriels ord.

Elisabet var släkting till jungfru Maria (1:36), och vid bebådelsen var hon själv i sjätte månaden; Gabriel berättade för Maria att fastän Elisabet varit ofruktsam är inget omöjligt inför Herren (1:36 f).

Maria besökte Elisabet efter bebådelsen, och när Elisabet hörde Marias hälsning:

”sparkade barnet till i henne, och hon uppfylldes av helig ande” (1:41). Elisabet välsignade Maria och barnet Maria bar, och blev därefter den första att benämna Jesus Herren.

När tiden var inne födde Elisabet en son, och personer i hennes omgivning förundrades och gladdes över att hon kunnat få barn. När Johannes skulle omskäras sade hon att han skulle heta Johannes, och inte Sakarias efter sin far, trots att ingen i hennes släkt burit det namnet

(Lukasevangeliet)

JUNGFRU MARIA "STELLA MARIS" - VÄGLEDANDE STJÄRNA

"Our Lady, Star of the Sea" är en forntida titel för Jungfru Maria. Ordet "Star of the Sea" är en översättning av den latinska titeln "Stella Maris".

Ses som allegorisk av Marias roll som **"vägledande stjärna" på väg till Kristus.**"

Mandorla är en upprättstående "mandelformad" ljusgloria som omger Kristusgestalten eller jungfru Maria i medeltida konst.

Serafim (de brinnande) är en grupp änglar som ropar "Helig, helig, helig!". Seraferna är sexvingade; med ett par täcker de ansiktet, därför att de står så nära Gud. I den kristna traditionen, är seraferna de högsta änglarna, över keruberna och Gudstronens väktare; dessa tre grupper tillhör dock gemensamt den högsta änglahierarkin.

Duvan symbol för Den helige Ande som signalerar att det är Guds ord som förmedlas.

"Stjärna över haven, du Guds milda moder, nu och alltid jungfru, barn av himmelsljuset. Med Guds Son i famnen, var för oss en moder. Han är din och givengenom dig till alla. En bland alla, utvald, du som högst benådats, bed för oss och gör oss öppna mot Guds stillhet. Lär vårt sinne lydnad, ödmjukhet och renhet, så att vi tillsammans, alltid gläds i Jesus. Lov ske Gud vår Fader, lovad vare Kristus och den helige Ande. Tre i en vi ärar."

Amen

(Ave Maris Stella - katolsk bön)

GUDS MODERN

”Du Beskyddarinna, som aldrig tröttnar eller sviker, Herrens, den Allrahögstes Moder, du ber för oss alla inför din Son Jesus Kristus, vår Gud. Alltid utverkar du frälsning för dem som tar sin tillflykt till dig.”

”Beskydda oss alla, Vår Fru, vår Drottning och vår Moder.

Vi är i fara, i nöd och i sjukdom.
Vi sörjer över vår synd.
I tårar knäböjer vi inför
din allrareaste bild.
Svik oss inte!
Hos dig hoppas vi på
räddning och befrielse
från allt ont.”

”Ge alla det som är dem
till gagn, rädda dem,
Gudsmoder, Jungfru
Maria.”

”Ty du är Guds beskydd
för dem som tjänar dig.”

”Hell dig Maria”

”Jag är Herrens tjänarinna,
må det ske med mig
som du har sagt.”

(Luk 1:38)

JESUS KRISTUS – PANTOKRATOR

Pantokrator betyder på grekiska ”Den allsmäktige”.

En bysantinsk bröstbildaframställning av Kristus som allsmäktig härskare, vanligen i en kyrkas kupol eller absid. Jesus framställs med stora ögon, liten mun, smal näsa och med långa fingrar. Jesus brukar avbildas med höger hand lyft för att välsigna, hållande en smyckad eller uppslagen bok i vänster hand. Han har skägg och huvudet omges av en gloria.

Kristus betyder ”den smorde” på latin. På hebreiska kallas han Masíah (Messias), arabiska, Masiah. Vid smörjelsen kom den Helige Ande, enligt Bibelns berättelser, över personen. Messias begreppet står alltså för en mäktig person, utrustad av Gud på ett alldeles speciellt sätt.

"Herre Jesus Kristus, Guds son,
förbarma dig över mig arma syndare".

(Jesus Bönen)

ÄRKE ÄNGELN MIKAEL

Ärke Ängeln Mikael är himmelens beskyddare och den som leder kampen mot den fallne ärkeängeln Lucifer (Satan). Han avbildas i västkyrkan ofta med ett draget svärd, ofta som beskyddare av jungfru Maria mot en drake eller mot Satan.

Mikael är i judisk, muslimsk och kristen tradition en ärkeängel, och är där en av de främste av änglarna. Olika angelologier har tolkat Mikaels rang på olika sätt. Bonaventura menade att Mikael var serafimernas furste, medan Thomas av Aquino ansåg att han var ledare i den lägsta kretsen änglar.

”Helige ärkeängel Mikael, försvara oss i striden, var vårt värn emot djävulens snaror och ondska. ”Må Gud betvinga honom,” därom ber vi ödmjukt, men du, de himmelska härskarornas furste, kasta med Guds kraft ned till helvetet, Satan och de andra onda andarna som irrar omkring på jorden för att fördärva själarna.
Amen”

”Guds ängel, vaka över mig,
håll över mig din hand,
och led mig trygg från farans stig
till salighetens land,
Amen”

KONSTRUNDA I KYRKORNA

*Samtid och dåtid möts
i sex gotländska kyrkor*

HJÖRDIS HERLITZ. IKONEN- ETT FÖNSTER MOT HIMLEN

Det andliga mysteriets vindlingar har många vägar.
Vi har orden och musiken att drabbas av.
Vi har också det helt tysta och ordlösa tilltalet.

Bilden.

Bildkonsten är flerbottnad. Att måla eller skriva en ikon är en religiös handling, en slags kallelse. Ikonmålaren är översättare och tolkare, och ska enligt traditionen inte kallas konstnär.

Den kände ikonmålaren Andrej Rubljov sägs ha målat sina ikoner under bön och tårar.

Jag har målat ikoner i snart 25 år. Från träplatta till färdig ikon, enligt alla givna ritualer. Det tar många månader, ibland ett år, att under meditation få en ikon färdigställd. Tiden är på sätt och vis satt ur spel. Det viktigaste av allt: När du betraktar en ikon, betraktar också ikonen dig.